

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
TAPYBOS KATEDRA

SVETLANA PENKAUSKIENĖ
Dailės magistrantūros (specializacija – tapyba) studentė

TIRPSTANTI RIBA
(Melting Bound)

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas
Doc. Ričardas Garbačiauskas
Recenzentas
Lekt. Arūnas Uogintas

Šiauliai, 2007 m.

Santrauka

Svetlanos Penkauskienės aliejinės tapybos darbų kolekciją „Tirpstanti riba“ sudaro aštuoni atskiri paveikslai, kuriuos jungia bendra tema bei idėja – skirtingų amžiaus tarpsnių panašumų ir skirtumų analizė tapybos priemonėmis.

Šiuolaikinėje dailėje iš paveikslų po truputį nyksta figūra. Nors žmogaus vaizdavimas žinomas jau nuo seno ir buvęs kone svarbiausiu, šiandien – nyksta. Tačiau ir šiandien, vyraujant moderniajam, abstrakčiajam menui, galime analizuoti žmogaus fiziologinę, psichologinę, bei filosofinę pusę, konkrečiai ir pažodžiui nepaliekiant materialaus kūno. Todėl šią, jau senai iškeltą ir nagrinėtą problemą vertėtų atskleisti būtent dabar, kai ji yra taip nutolusi, o kartu – visada šalia mūsų. Tapybos darbų kolekcijoje stengiuosi pažvelgti į seną ir jauną žmogų visiškai kitaip, sprendama visiškai priešingas problemas: seno ir jauno žmogaus panašumus ir skirtumus. Jauno ir seno žmogaus tarpusavio santykių problema aktuali buvo visais laikais. Tačiau šiais jaunystės kulto laikais ji itin svarbi. Tad nusprendžiau analizuoti dvi atskiras, visada priešingas ir nekintančias „stovyklas“. „Mūsų pranašumas: gyvename palyginimų amžiuje ir galime tikrinti kaip niekas kitas iki tol“, sako Nyčė. Todėl „mes kitaip džiaugiamės, kitaip kenčiame: mes nevalingai užsiimame nesuskaičiuojamų dalykų lyginimu“.

Kūrybiniame darbe naudota aliejinės tapybos metodika. Tai patvari ir nekintanti technika bei technologija. Aliejinės tapybos technika suteikia dideles galimybes atlikti darbą taip, kaip ir buvo planuota.

Meno siekis – ne tiesa, o grožis. Menas neatspindi tikrovės, o sukuria naują. Nėra svarbu, kad ši nauja realybė tiksliai nukopijuotų tikrovę, kurioje mes gyvename. Menui svarbu ne vaizdo tikslumas, o originalumas. Originalumas rodo, kiek kūrinys yra naujas ir paveikus.

Summary

Svetlana's Penkauskienė's oil painting collection „Tirpstanti riba“ („Melting bound“) consists of eight separate paintings, that covers the idea of similarity and difference of disparity in age, realized through oil painting.

Man's figure disappears from paintings of modern art in nowadays. Despite that man's figure were the most common and essential piece in paintings of old-world, nowadays it fades. Today the mainstream of modern and abstract art allows us to analyze man's physiologic, psychologic and philosophic aspects even without touching the substantial. That is why it is essential to unfold this problem now, when it's so distant in nowadays and in the other hand it's so close to our life. In my collection of paintings I try to represent the disparity in age in a different way, I try to discover the similarity and difference of young and old. The intercourse problem between young and old is not only a nowadays problem, it was relevant in all times, but nowadays in these youth-cult times, this is a matter of great importance. So it was my decision to analyze those two separate, always different and always stationary, aspects of youth and age.

Whole art work was realized through oil painting. It's a steady and durable technique, which ensures the work to be done like it was meant to be done in a first place.

The aim of art is not the truth, - it's beauty. Art is not a mirror of reality – it creates one. And it even doesn't matter if this “new” reality doesn't represent the reality we live in. Art is not about precision, it's about originality.

TURINYS

Santrauka	2
TURINYS	4
Įvadas	5
Darbe nagrinėjama problema	5
Darbo aktualumas	6
Darbo objektas	6
Darbo tikslas	6
Uždaviniai	7
Hipotezė	7
Magistro darbo bazė	7
1. Metodologija	7
2. Metodika	8
3. Strategija	8
Magistro darbo planas	9
Rezultatų naujumas	9
Teorinis darbo reikšmingumas	10
Rezultatų praktinis reikšmingumas	11
1. Teorinė dalis	12
1.1 Teoriniai dailės kūrinių kolekcijos pagrindai	12
1.1.1 Kartų konfliktas	12
1.1.2 Jaunoji karta	13
1.1.3 Nesenstanti senatvė	18
2. Dailės kūrinių kolekcijos analizė	21
2.1 Tapybos technika	21
2.1.1 Trumpa tapybos technikos istorijos apžvalga	22
2.1.2 Piešinys ir formos modeliavimas	22
2.1.3 Darbo įrankiai	23
2.1.4 Kartono paruošimas	24
2.1.5 Aliejiniai dažai	24
2.2 Tapybos darbų kolekcijos „Tirpstanti riba“ analizė	25
Išvados	30
Siūlymai ir diskusija	30
Literatūros sąrašas	32
PRIEDAI	33
1 Priedas	33
2 Priedas	37

Ivadas

Darbe nagrinėjama problema

Tapybos darbų kolekcijoje stengiuosi pažvelgti į seną ir jauną žmogų visiškai kitaip, spręsdama visiškai priešingas problemas: seno ir jauno žmogaus panašumus ir skirtumus. Problema atskleidžiama per formų, spalvų ir šviesos žaismą. Nemodeliuojant jauno ir seno žmogaus figūros, aliejinės tapybos priemonėmis siekiama kuo tiksliau atskleisti amžiaus skirtumus, o kartu ir parodyti dvasinių jų panašumą.

„Jaunystė ir senatvė visuomet bus priešpriešiais lekiančios važiuklės, nes jaunystė dar tik skuba ten, iš kur senatvė grįžta. Jaunystė yra džiaugsmo ir nerūpestingos jėgos motoras, senatvė – liūdesio ir silpnumo važiuklė. Senatvė kartais bando nenusileisti jaunystei, bet ši paprastai linkusi lenkti senatvę plačiu ratu. Be to, abi jos yra išminties motorai, nors jų išmintis kyla iš skirtingų dalykų. Be abejo, didžią išmintį turi patyrimas ir supratimas, bet išminties dalelę turi ir beprotybė, nežinia bei lengvabūdiškumas.“

„Senatvė daug kam sukelia nemalonius jausmus: pirma, kad ji nutolina nuo valdymo reikalų, antra, kad kūną susilpnina, trečia, kad atima visus malonumus, ketvirta, kad nuo jos nedaug belieka iki mirties.“ [Ciceronas] Šiandien mėginant atrasti daugiau senatvės peiktinų ypatybių, vargu ar jos būtų esminės lyginant su tomis, kurias įvardino Ciceronas.

Senatvė yra laikas kai viskas, kas yra gražiausia gyvenime, jau yra iš jo paimta. Seni žmonės vis dar laukia, kada bus geriau. Gyvenimas jau prie pabaigos, o laukas dar nepereitas. Ateidama šviesi ateitis vis į ką nors įsilipa. Seni žmonės net nepajėgia suprasti, kad geriau jau buvo. Jiems belieka eiti ne į šviesią ateitį, bei dairytis į praeitį, kuri jiems pasirodo neesanti jau tokia tamsi.

Kiekvieną akimirką žmonės sensta. Tik ką gimęs žmogutis jau skuba gyvenimo keliu, įgauna išminties. Ir ateina tokia akimirka, kai žmogus pasijunta senas, daug matęs ir pavargęs nešti savo gyvenimo našta. Vis labiau slegia prisiminimai, prabėgusių jaunystės dienų ilgesys ir didelis noras sugrįžti atgal, kad ką nors pakeistum ir pakartotum.

Jaunystė yra metas, kai žmogaus asmenybė formuojasi būdama nukreipta į ateitį, ir atskleisdama savo galimybes kuria gyvenimo planus.

„Dvasios jaunystė amžina, o amžinybė – tai jaunystė.“ [Žanas Polis]

Tiek fiziškai senas, tiek jaunas žmogus, nepriklausomai nuo amžiaus, gali būti ir panašūs savo dvasine būtimi. Gali skirtis tik laikas ir faktoriai tai nulėmę.

Darbo aktualumas

Jauno ir seno žmogaus tarpusavio santykių problema aktuali buvo visais laikais. Tačiau šiais jaunystės kulto laikais ji itin svarbi. Dabartinis jaunystės kultas toks išpūstas, kad nepalieka vietos nė menkiausiai senatvės kulteliui, ir į senatvę bei mirtį apskritai nekreipiama dėmesio.

Jaunatviškas maksimalizmas, siekimas būti geriausiu, visiškas senatvės ir mirties klausimo ignoravimas, yra aktualiausios šiandienos jaunimo problemos. Jauno žmogaus tarpusavio bendravime su senu šios problemos dažnai pasireiškia ne tik senatvės ignoravimu, bet ir dažnai nepagarbiu elgesiu su vyresnio amžiaus žmogumi, bei noru pasirodyti geresniu ir pranašesniu savo jaunumu, energija ir sveikata.

„Savo jaunystę geriau suprasime, išklausę, ką mums gali pasakyti senatvė, ir ilgiau laikys sparnai, ir atsižvelgsime į viesulo ir lėkimo laikinumą“.

Darbo objektas

Aliejinės tapybos darbų kolekcija „Tirpstanti riba“.

Darbo tikslas

Išanalizuoti seno ir jauno žmogaus dvasinio bei materialaus gyvenimo supratimo panašumus ir skirtumus, ir rasti juos skiriančią ribą.

Kuo tiksliau aliejinės tapybos priemonėmis išreikšti pagrindinę darbų kolekcijos koncepciją.

Žiūrovas lengviau suvokia dailės kūrinį, turintį, siužetą, kai daugiau ar mažiau aišku, kas vaizduojama. Pats paveikslas pasakoja ir žiūrovas nepatiria didelių sunkumų jį suprasdamas, nes dailės kūrinys suvokiamas kaip pasakojimas, lengvai perteikiamas žiūrovui.

Dominuojant siužeto atpasakojimui, estetinis išgyvenimas, kurį sukelia gėrėjimasis paveikslo koloritu, netikėta kompozicija, kitais formos elementais, pasitraukia į antrą vietą arba visai nesuvokiamas. Ne visuomet galima „aklai“ kopijuojant natūrą išreikšti tam tikras dvasines būsenas.

Todėl keliu tikslą- vengti vien išorinio natūros kopijavimo. Siekti vidinės spalvos ir formos pajautimo, kad tai taptų vidiniu išgyvenimu. Tapant noriu, kad reiškiniai įgautų vidinę vertę ir įgautų vizualinį skambėjimą. Tapydama siekiu pasaulio ir savęs pažinimo.

Uždaviniai

- 1) Suformuluoti koncepciją, pagrįstą filosofiniais, psichologiniais, socialiniais aspektais.
- 2) Remiantis prototipų analize ir pavyzdžiais konkretizuoti kūrybinio darbo stilistiką, koloristikos ir formos modeliavimo sprendimus.
- 3) Numatyti kūrybinio darbo apimtį ir suformuluoti konkrečių sudėtinių dalių sprendimus.
- 4) Dailės kūrinio atlikimas naudojant aliejinės tapybos techniką.

Hipotezė

Kartų konfliktas bei tarpusavio supratimo ir bendravimo stoka, egzistavusi nuo pat žmonijos kultūros ir civilizacijos pradžios, įgauna naują prasmę aliejinės tapybos darbų kolekciijoje „Tirpstanti riba“:

1. Skirtingų amžiaus tarpsnių dermė išreikšta kolorito pagalba.
2. Kartų skirtumų sprendimas teigiamame kontekste.
3. Darbų kolekcija „Tirpstanti riba“ įgalina plėtoti esančią temą įvairiose meno srityse.

Magistro darbo bazė

1. Metodologija

Pagrindinė kolekcijos koncepcija – jauno ir seno žmogaus analizavimas spalvos, faktūrų, formos pagalba. Žmogus kaip pagrindinis darbo objektas jau pats savaime kelia begalę klausimų, į kuriuos ieškoma atsakymų jau seniai, amžiaus skirtumo problemos aktualumas nagrinėjamas tiek psichologijos, tiek filosofijos pagrindu. Žinomo Romos oratoriaus ir filosofo Cicerono paskutinis veikalas „Apie senatvę“ giliai nagrinėja senatvės klausimus. Nors veikalas pasirodęs bene prieš du tūkstančius metų, tačiau gali pamokyti mus ir šiandien. Meno žmonės taip pat neaplenkia šios problemos sprendimų. Rusijoje kritinio realizmo laikais (XIX a.) dailininkai analizavo ano meto visuomenei būdingus klausimus: amoralumą, sunkią ir žeminančią beturčių dalią. Dailininkai savo kūryboje ne tik akcentavo socialines negeroves, - jie išaukštino paprastos liaudies išmintį ir moralinį tyrumą. Ir jau tuose darbuose atsiranda jauno ir seno žmogaus interpretavimas drobėje. Tas problemas sprendė to meto dailininkai, kaip antai: I. Repinas, V. Nereščiginas, V. Surikovas, I. Kramsnojus, I. Tvorožnikovas ir kt.

Savo magistro darbo tyrimą atlieku būtent taip todėl, kad ši tema šiais laikais „nustumiama“ į šalį, stengiamasi gilintis į komunikacijas, technologijų naujoves, o žmogus, lyginant su XIX a., dailėje vyravusiu, lieka antrame plane, ir net daugelyje meno šakų visiškai baigia išnykti.

2. Metodika

Kūrybiniame darbe naudota aliejinės tapybos metodika. Tai patvari ir nekintanti technika bei technologija.

Aliejinės tapybos technika suteikia dideles galimybes atlikti darbą taip, kaip ir buvo planuota.

Visų pirma paruošiamas kartonas, kuris padengiamas gruntu. Gruntas naudojamas tam, kad kuo tvirčiau sujungtų pagrindą su paveikslu. Pirmasis sluoksnis turi gerai įsigerti į drobę, o paskutinis – su dažais (paveikslu) ir pirmasis sluoksnis su paskutiniu. Paskutinis sluoksnis savo struktūra turėtų būti kuo artimesnis aliejiniams dažams. Įsigijus reikiamų spalvų aliejinius dažus, skiediklius, teptukus ir kt. pradėti tapyti darbai pagal jau išsirinktus etiudus. Visi darbai tapomi plonais aliejinių dažų sluoksniais, suteikiant jiems lengvumo, skaidrumo išpūdį. Vietomis naudojant lengvų faktūrų, bei lakoniškų linijų žaismą.

3. Strategija

1. Temos bei koncepcijos suformulavimas (Seno ir jauno žmogaus analizavimas ir interpretavimas dailėje).
2. Problemos formulavimas (Šiuolaikinėje dailėje iš paveikslų nyksta žmogaus figūra).
3. darbo tikslų bei uždavinių nustatymas (Išanalizuoti seno ir jauno žmogaus santykį šiuolaikinėje visuomenėje).
4. Informacijos surinkimas (Mokslinės ir meninės literatūros šaltinių nagrinėjimas).
5. Kūrybinis procesas (Eskizavimas, medžiagų paruošimas).
6. Technologinis kūrybinio darbo atlikimas, įrėminimas.
7. Teorinio rašto parengimas.
8. Galutinis darbo pristatymas.

Magistro darbo planas

- ✓ Darbo temos ir idėjos suformulavimas (1 semestras)
- ✓ Darbo koncepcijos įvardinimas (1 semestras)
- ✓ Uždavinių surašymas (1 semestras)
- ✓ Eskizavimas, įvairūs ieškojimai (1 semestras)
- ✓ Problemos formulavimas (1-2 semestras)
- ✓ Teorinės dalies parengimas (2 semestras)
- ✓ Kūrybinio darbo atlikimas (2-3 semestras)
- ✓ Galutinis Magistro darbo pristatymas ir gynimas (3 semestras)

Rezultatų naujumas

Meno siekis – ne tiesa, o grožis. Menas neatspindi tikrovės, o sukuria naują. Nėra svarbu, kad ši nauja realybė tiksliai nukopijuotų tikrovę, kurioje mes gyvename. Menei svarbu ne vaizdo tikslumas, o originalumas. Originalumas rodo, kiek kūrinys yra naujas ir paveikus.

Kartų konfliktai, fiziologiniai ir psichologiniai panašumai bei skirtumai buvo, yra ir bus tyrinėjami įvairiausių mokslo sričių. Šiais laikais tai vienas svarbiausių klausimų sociologijoje ir psichologijoje. Savo kūrinių kolekcija noriu prisidėti prie šios temos gvildenimo tapybos priemonėmis. Visiškai naujai žvelgiu į žmogaus amžiaus tarpsnius, noriu parodyti tą, jau

„betirpstančią“ ribą tarp seno ir jauno. „... juk tokia trumpa atkarpa tarp to laiko, kai žmogus esti per daug jaunas, ir to, kai per daug senas...“ [Š. Monteskjė]

Ne psichologo ar sociologo akimis matau šviesų, šiltą ir gerą skirtingų žmonių, skirtingų jų amžiaus tarpinių tarpusavio supratimą bei toleravimą.

Kiekvienam sąmoningam menininkui kūrinio sukūrimas reiškia susidūrimą su dviem potencialiai priešingomis prasmės sferomis ir jų santykiais. Viena yra jo paties prasmė, kita yra antrinių prasmų tinklas, tiek išplečiantis jo paties kalbą, tiek apsunkinantis, vedantis į kompromisą, klastojantis ją. Menininkas galiausiai renkasi tarp dviejų esmiškai ribotų alternatyvų, jis priverstas pasirinkti poziciją, kuri yra arba vergiška, arba akiplėšiška. Arba jis pataikauja ir guodžia savo žiūrovus, duodamas jiems tai, ką jie jau žino, arba elgiasi su jais agresyviai, kišdamas jiems tai, ko jie nenori.

Šiais laikais, kad ir ką menininkas bepadarytų, visa tai rikiuojasi šalia kažko jau atlikto ir verčia nuolat tikrinti savo padėtį, savo paties laikyseną pirmtakų ir amžininkų atžvilgiu.

Menininkui sunkiai įmanoma pateikti vaizdinį, kuris neprimintų ko nors, kas jau seniai pasiekta.

„ Mūsų pranašumas: gyvename palyginimų amžiuje ir galime tikrinti kaip niekas kitas iki tol“, sako Nyčė. Todėl „ mes kitaip džiaugiamės, kitaip kenčiame: mes nevalingai užsiimame nesuskaičiuojamų dalykų lyginimu“.

Teorinis darbo reikšmingumas

Magistro darbe nagrinėjama tema gana mažai plėtota Lietuvos tapyboje, ypač šiuolaikinėje, kai žmogaus figūra pamirštama ir jau po truputį nyksta modernizmo srovėse, tad ir senosios problemos kartu su ja.

Kartų konfliktų sprendimas ne psichologijos ar sociologijos pagrindu atskleidžia naujas „erdves“ pamąstymams šiuo klausimu. Tiriamojo mokslo šakos tik nusako faktus kas tai, dėl kokių priežasčių, bei sprendimo būdus. Savo darbų kolekcijoje paslėpus faktus išaukština teigiamo rezultato esmę.

Rezultatų praktinis reikšmingumas

Mes neturėtumėme tvirtinti jog meno apibrėžimas visais laikais yra sutartinis. Jis kinta priklausomai nuo viešpataujančių sluoksnių skirtingose kultūrose tikėjimosi lygių.

Nėra blogai siūlyti tam tikrą meno kūrinio vartojimą, bet tai iš esmės yra kritiko darbas. Estetikas tiria tą siūlymą, jį aptaria. Perėjimas nuo meno kūrinių vartojimo aprašymų prie tam tikro jų vartojimo siūlymo rodo meno kūrinių vartojimo taisyklių kontekstualumą*.

* - terminas įvardija nuostatą vertinti pagal tam tikros grupės vertybes.

1. Teorinė dalis

1.1 Teoriniai dailės kūrybinių kolekcijos pagrindai

Aliejinės tapybos darbų kolekciijoje „Tirpstanti riba“ sprendžiamos jauno ir seno žmogaus tarpusavio santykių problemos, analizuojami du skirtingi amžiaus tarpsniai, ieškoma tiek fiziologinių, tiek psichologinių panašumų bei skirtumų. Pagrindinė kolekcijos koncepcija – rasti ribą tarp dviejų skirtingų ir dažnai prieštaringų žmogaus gyvenimo laikotarpių.

1.1.1 Kartų konfliktas

Kartų konfliktas bei tarpusavio supratimo ir bendravimo stoka egzistavo nuo pat žmonijos kultūros ir civilizacijos pradžios. Jis visada komplikavo jaunesniųjų ir vyresniųjų santykius. Tokio konflikto neišvengtume nebent pirmą kartą, barbarišką, laukinį ar kitaip suvaržytą gyvenimą gyvenančiose gentyse ir tautelėse, kurių egzistenciją ir atskiro žmogaus elgesį griežčiausiai reguliavo (ir reguliuoja) kanonizuoti papročiai ir tradicijos ar nepajudinamomis dogmomis tapusių religinių pažiūrų sistema, t.y. platesnio kultūrinio palikimo stoka.

Taigi yra pagrindo teigti, kad kartų konfliktas bei tarpusavio bendro supratimo stoka atsirado ir rutuliojasi kartu su civilizacija, kartu su tam tikromis besiplėtojančiomis žmogaus pažiūrų ir elgesio laisvėmis. Kuo laisvesnė, demokratiškesnė visuomenė ir kuo intensyviau vystosi bendroji kultūra, tuo tas konfliktas gali būti ryškesnis.

Kartų santykiuose puikiausiai atsispindi materialistinės dialektikos neigimo dėsnis. O jo esmė, žvelgiant supaprastintai, tokia: prasimušęs daigas jau neigia senąją rūbą „bando“ atmesti sėklos jam suteiktą turinį. Mat jis jau auga, bręsta kiek kitomis sąlygomis, negu kad brendo sėkla.

W. A. Collins ir kt. (1997) pastebėjo kad tarp paauglių, ypač jaunesniųjų, ir vyresnio amžiaus žmonių padaugėjo konfliktų dėl lūkesčių neatitikimo. Konfliktai tęsiasi sulaukus ir vidurinėsios paauglystės metų (Montemayor, 1985). Jie padeda paaugliui derėtis su suaugusiais dėl autoritetingumo ribų (Smetana, 1995). H. D. Grotevanto (1998) nuomone, konfliktai sudaro sąlygas suaugusiųjų ir vaikų priešingiems požiūriams pareikšti, juos derinti, diskutuoti. Konfliktai skatina suaugusius iš naujo įvertinti autoritetingumo ribas.

Konfliktai yra neišvengiama tapsmo suaugusiuoju dalis (Light, 2002).

1.1.2 Jaunoji karta

Jaunosios kartos akimis žiūrint, juos supantis pasaulis – lyg kirpėjo žirkklėmis sukarpytas, padalytas, standartizuotas, sunormintas, ir į tą pasaulį įsiterpti, ypač su sava nuomone, su sava pozicija, beveik neįmanoma. Pagaliau ir ta jų nuomonė, ta jų pilietinės brandos saviraiška vis labiau buvo gesinama standartizuotomis, metafizika, o ne dialektika paremtomis, nuo gyvenimo atplėštomis auklėjimo sistemomis, kurios „kukliai“ nusigrėždavo nuo gyvenimo lydinčių prieštaravimų analizės ir jų sprendimo būdų. Argi ne dėl panašių aplinkybių devalvuosi tos idėjinės ir dorovinės vertybės, kurios visais laikais sudarydavo žmogaus pilnutinio aktyvumo ir brandumo pagrindą.

Žodžiu, jaunosios kartos akimis žvelgiant, jų dienų pasaulis ne tik „išdalintas“ suaugusiems, vyresniems, ne tik struktūriškai stabilus, bet ir konservatyvus, ir kas svarbiausia, toji konservatyvizmo liga tolydžio skverbiasi į visas jaunimo visuomeninės sąmonės ir elgesio sritis, formuodama jį kaip socialinio aktyvumo požiūriu indiferentišką grupę.

Vaiko nelygė bendraujant su suaugusiais žmonėmis pagrįsta ypatinga „paklusnumo“ morale, kurią visuomenė yra sukūrusi specialiai vaikams. Šios moralės paprastai nerašytuose normose ir reikalavimuose, užfiksuotas vaiko nesavarankiškumas, priklausymas nuo suaugusiųjų. Vaikystėje jis tas normas ir reikalavimus perpranta, išmoksta jų laikytis. Pereinant į suaugusiųjų grupę, teisės, pareigos, privilegijos turi pasikeisti. Tokio „oficialaus“ perėjimo momentas yra už paauglystės ribos. Tačiau šitam perėjimui pradedama rengtis kaip tik paauglystėje.

Pasijutęs esąs suaugęs ir pradėjęs save vertinti kaip žmogų, jau peržengusį vaikystės slenkstį, paauglys turi persiorientuoti iš vienu normų ir vertybių į kitas: iš vaikiškųjų - į suaugusiųjų. Paaugliui ypač patinka tai, kas specifika suaugusiems žmonėms, jų pranašumai.

Ir štai paauglys pretenduoja į naujas teises. Tos pretenzijos pirmiausia išryškėja bendraujant su suaugusiais žmonėmis.

Suaugęs žmogus, paauglio nuomone - savarankiškas, nekontroliuojamas, nevaržomas, lygiateisis su kitais suaugusiais. Pasijutęs jau nebe vaikas, paauglys trokšta ir laukia, kad ir visi apie jį taip pat manytų. Jis pernelyg jautriai ima reaguoti į suaugusiųjų elgesį su juo, kaip niekada ūmai įsižeidžia ir ima priešintis.

Iki šiol vaikas paslaugiai vykdė mūsų reikalavimus, o dabar nepatenkintas, kai jam „neleidžiama vaikštinėti po 8 valandų vakaro“, su kuo nors „neleidžiama draugauti“; net į elgesio

taisykles, kurios, atrodo, sukurtos ne jam asmeniškai, paauglys ima žiūrėti ne tik kaip į jį varžančias, bet ir kaip į užgaunančias... Prisiminkite - kada paauglys ypač išsižeidžia ir protestuoja? Kai jis "kaip mažytis" globojamas, kiekviename žingsnyje kontroliuojamas; kai baudžiamas už neklusnumą arba už tai, kad nepadarė, kas buvo liepta; kai kategoriškai, besąlygiškai, nepaaiškinus reikalaujama paklusti; kai nesiskaitoma su jo interesais ir nuomone, kišimasi į jo reikalus, santykius su draugais, kai tie santykiai varžomi ar draudžiami.

Iš draugų paauglys gali sužinoti, kad jiems leidžiama tai, kas jam draudžiama. Štai dėl ko jis namie reikalauja paaiškinti, kodėl kai kas jam neleidžiama: "Kodėl jiems galima, o man negalima?". Savarankiškumo klausimas paaugliui be galo svarbus.

Paklauskime, ką patys paaugliai kalba apie tai, kas juos erzina, jaudina, kas kartais džiugina.

"Suaugusieji turi su manimi elgtis kaip su suprantamu žmogumi, o jie mane laiko mažyčiu. Aš su tuo nesutinku. Jie visą laiką mane kontroliuoja ir beria pastabas: "Neliesk, nelįsk, neik".

"Mane be paliovos kontroliuoja. Klausinėja, kur einu, ką pirkau, ką veikiu. Jie kišasi į mano reikalus, reikalauja "ataskaitų", o aš to nenoriu. Aš jau savarankiškas žmogus, o ne koks nors mažiukas. Jie šito nesupranta."

"Su mano amžiaus vaikais reikia elgtis kaip su žmonėmis, sugebančiais atsakyti už savo poelgius, ir nežeminti jų draugų akivaizdoje. Dažnai tėvai savo vaikais rūpinasi taip: "Užsisek palta, apsimauk pirštines". ir tai jie sako draugams girdint. Gal jie nesupranta, kad mes jau nebe vaikai ir kad savo rūpinimuisi jie žemina mus. Suaugusieji labai mėgsta mus mokyti, bet greitai užmiršta, ką patys darė ir kaip elgėsi, būdami tokie pat kaip mes. Bent jau gerai, jog neprimena, kad padoriai elgčiausi gatvėje. Smagu, kai nekamantinėja, ką veikiu vakar ir šiandien, netikrina, ar tiesą sakau, o pasitiki. Aš pati noriu pasirinkti draugus, o ne padedama jų".

"Man smagiausia, kai mama manimi pasitiki. Ji niekada manęs neapgaudinėja, neslepia nuo manęs savo reikalų, niekada man nesako: "Tu dar mažytė, šito negalima, ten neik". O močiutė manęs nepaklausiusi ima mano pažymių knygelę, be to, ji kišasi į mano asmeninius jausmus draugui. Aš pati galiu pasirinkti draugą neklysdama. Dėl to aš su močiute dažnai pykstuosi, o mama mane gina. Mane labai įžeidžia močiutės nepasitikėjimas, jos troškimas mane valdyti, visur kištis, nors šito niekas neprašo. Ji mane žemina".

"Suaugusieji su manimi turi elgtis kaip su žmogumi, galinčiu juos suprasti. Aš nereikalauju, kad su manimi elgtųsi kaip su suaugusiuoju, bet kam stengtis atverti mano paslaptis, nuo kurių aš nesidarau blogesnis? Smagu, kai galiu kalbėtis su suaugusiais žmonėmis kaip su lygiais. Man jau kartais leidžiama dalyvauti rimtuose pokalbiuose, išklausoma mano patarimų ir jau dažniau negu anksčiau pripažįstama, kad esu teisus. Mėgstu padėti suaugusiems, bet jie kontroliuoja, kaip dirbu jų

duotą darbą, o kartais net stengiasi padėti man nusivilkti ar apsvilkti. Jie vis dar bijo, kad aš pasiklysiu. “

Paauglys ne tik protestuoja prieš visoki suvaržymą, bet ir pretenduoja savarankiškai spręsti, kada, kur, kiek ir su kuo eiti pasivaikščioti, kada mokytis pamokas, ką skaityti, kaip šukuotis, kuo vilktis, kaip elgtis, ir kt. Jam augant, visa tai ryškėja: paauglys tarytum visiškai, iš principo nutarė neklaudyti.

Krinta į akis, jog paauglys tolydžio vis nepakančiau reaguoja į pastabas, daromas girdint kitiems žmonėms. Tai dėl to, kad pernelyg padidėja savigarbos jausmas, paauglys pasijunta esąs žmogus, kurio negalima tramdyti, žeminti, iš kurio negalima atimti savarankiškumo teisės. Kuriam suaugusiajam neteko išklaudyti paauglio, reiškiančio norą apginti šią teisę? “Aš pats žinau, kada ką turiu daryti”, “Su kuo draugauti - mano asmeninis reikalas”, “Neturi teisės kištis”, “Neturi teisės uždrausti...”.

Kaip sakoma, paauglys aptinka vis naujų “galima” sau ir “negalima” suaugusiajam, suaugusiojo teises jis siaurina, o savąsias plečia. Jo jau nebepatenkina anksčiau, vaikystėje, susiklostę santykiai su suaugusiais žmonėmis, nes šie santykiai atspindi vaiko nelygias teises ir priklausymą nuo suaugusiųjų. Tokie santykiai paaugliui darosi nepriimtini, jau neatitinkantys, jo nuomone, paties brandumo.

Paauglys laukia, kada suaugęs žmogus su juo ims elgtis kitaip, laukia pasitikėjimo, pagarbos jo žmogiškajam orumui. Savarankiškumo. Jis pretenduoja bendraudamas su suaugusiais būti kuo lygesnis ir stengiasi pasiekti, kad suaugusieji tą lygybę pripažintų. Reikia suprasti, kad paauglio “protestai”, nesvarbu, kokia forma reiškiami, jam yra priemonė, kuria jis stengiasi pakeisti ankstesnį santykių tipą ir sukurti naują. Todėl kyla nauja ir tik šiam amžiui būdinga problema - suaugusiojo ir paauglio teisių asmeniniuose santykiuose problema, lygybės problema. Su šia problema susiję daugybė paauglio auklėjimo ir brendimo komplikacijų.

Pirmiausia suaugusieji turi įsidėmėti, kad ligi šiol egzistavusi jų ir vaiko santykių “pusiausvyra” sutriko; tada visiškai natūrali tendencija šiuos santykius pakeisti kitais, naujais. Paauglio protestas rodo, kad jis yra pasikeitimų iniciatorius, o suaugęs žmogus - jam prieštaraujanti jėga. Jeigu jau tėvams nepavyko išvengti konfliktų, jeigu jie praleido momentą, kai galėjo patys tapti permainų iniciatoriais, priešintis būtų visai neišmintinga. Reikia suvokti, kad dera neišvengiamai pereiti prie naujų “suaugusiųjų” santykių su vaiku, reikia atsiminti, kad svarbiausias paauglystės bruožas ir yra toksai perėjimas.

Dar gana ilgai senieji, baigiantys atgyventi vaiko ir suaugusiųjų santykiai ir naujieji, tik besiklostantys, egzistuoja kartu. Suprantama, niekas neįvyksta staiga, bet toks abiejų tipų santykių

gyvavimas sudaro daug sunkumų ir suaugusiems, ir paaugliui. Į naujo tipo santykius pereinama įvairiai. Kai kas tą perėjimą palengvina, kai kas stabdo ir komplikuoja.

Vaikas negali staiga, iš karto imti galvoti ir elgtis kaip suaugęs žmogus. Šito reikia dar gana ilgai mokytis. Bet norint mokytis rytdienos brandumo, vaikui jau šiandien būtinai reikia pradėti gyventi, atsižvelgiant į suaugusiems žmonėms keliamus reikalavimus ir normas. Toks mokymasis suponuoja didesnę savarankiškumą, teises, atsakingesnes pareigas. Be viso šito brandumo neišmoksi.

Jeigu suaugusieji į paauglį vis dar tebežiūri kaip į vaiką, neigiamų padarinių paprastai išvengti nepavyksta. Juk toks suaugusiojo požiūris prieštarauja pirmiausia patiems šio amžiaus vaikų auklėjimo uždaviniams, jis tiesiog stabdo paauglio socialinį brendimą, užuot palaikęs, skatinęs. Bet tai dar ne viskas - toks suaugusiojo požiūris prieštarauja paauglio nuomonei apie savo brandumą ir jo pretenzijoms į naujas teises.

Jeigu šitas prieštaravimas nebus pašalintas ir net gilės, tai nesklendimai ir konfliktai neišvengiami. Tačiau tokia netikusi situacija anaipol nebūtinai turi susiklostyti. Kai tėvai į paauglį žiūri ne kaip į vaiką, o kaip į bręstantį žmogų, ir, į tai atsižvelgdami, keičia savo santykius su juo, prie naujo tipo santykių galima pereiti visiškai natūraliai arba susiduriant su minimaliais nesklendimais.

Labai svarbu, kad santykiai keistųsi suaugusiojo žmogaus iniciatyva. Tik tada jis kontroliuoja visą vyksmą, gali vadovauti santykių su paaugliu raidai ir jo brendimo raidai, vadinasi, gali išvengti nereikalingų nesklendimų. O kai permainų iniciatoriumi tampa paauglys, nesklendimų tikimybė didžiulė. Juk tai priverstinė iniciatyva, tai atsakymas į suaugusiojo norą išlaikyti ankstesnę padėtį. Tai jau signalas prieštaravimų, dar labiau komplikuojančių santykius.

Toliau įvykiai gali klostytis įvairiai.

Pirmasis variantas. Nesklendimų daugėja, bendravimas sudėtingėja, konfliktas gilėja. Atkaklus suaugusiojo siekimas išsaugoti ankstesnį santykių stilių susiduria su paauglio priešnimusi, jo protestu, neklausymu. Susidūrimai pasidaro neišvengiami. Jeigu suaugusysis nepakeičia savo pozicijos, tokie susidūrimai nuolat kartojasi ir darosi vis labiau įtempti, paauglio negatyvizmas plėtojasi ir gilėja. Dėl neprotingo suaugusiojo užsispyrimo ankstesnių santykių griovimas gali užsitęsti visą paauglystę ir virsti lėtiniu konfliktu. Neretai toks konfliktas palieka gilų randą paauglio asmenybėje, sudarko ją.

Suaugusiojo despotizmas gali sukelti paauglio troškimą atkeršyti jam už asmenybės slopinimą, už patirtas nuoskaudas arba norą "atsigriebti" bendraujant su kitais, su silpnesniais, mažais, kai susiklosčiusi situacija nežada bausmės. Liūdniausia, kad paauglys ima ieškoti tokių situacijų, ir jų randa. Jis supranta, kad elgiasi netinkamai ir yra vertas bausmės, bet vis dėlto taip

elgiasi, jau sąmoningai nepaisydamas žinomų normų ir reikalavimų. Čia kaltas ne “blogas pavyzdys”. Jis pasiima iš tėvų auklėjimo metodų arsenalo “viešpatavimo” įgyvendinimo priemonės ir vartoja jas be galo opiems savęs įtvirtinimo poreikiams. Kai paauglys skriaudžia silpnesnį, negebantį apsiginti, jis pirmiausia save įtvirtina. Jam svarbu pačiam pajusti ir įrodyti sau, kad ir jis yra stiprus, kad ji gali ką nors valdyti, o ne tik lankstyti. ir štai jis įtvirtina stiprybę ir pranašumą, žemindamas kitą žmogų, skaudindamas jį, kenkdamas jam. Dažnai užsitęsęs konfliktas paskatina paauglį išeiti iš manų. Galimas ir toks variantas.

Kad ir kaip be paliovos būtų varžomos teisės ir laisvė, paauglys kažkaip geba apeiti įvairiausių suaugusiųjų sumanytu suvaržymus ir draudimus. Jis ima meluoti, prisitaikyti, apsimetinėti. Iš pradžių į tokių negražų elgesį galima žiūrėti kaip į priverstinį atsakymą į varžymą, bet ilgainiui visą tai įsitvirtina, virsta “antrąja prigimtimi”. Paprastai paauglys ima sparčiai tolti nuo artimųjų. Jis užsidaro su savo skriauda, patirta dėl suaugusiojo neteisybės, pradeda namie gyventi “pats sau”, visiškoje dvasinėje vienatvėje, skaudžiai jausdamas ir suvokdamas savo vienišumą. Tėvus jis laiko žmonėmis, kurie tiesiog nesugeba suprasti kitus žmones. Todėl visus jų reikalavimus, nuomonę, žodžius atmeta tuoj pat, nė nesvarstęs. Tėvams tokia situacija visų aršiausia. Jie pasijunta visiškai bejėgiai, praktiškai netenka jokios įtakos savo paaugliui.

Antrasis variantas. Suaugęs žmogus, paauglio verčiamas, ima leisti tai, ką anksčiau drausdavo, nors iš tikrųjų jis yra kitų pažiūrų. Bet čia jis nenuoseklus: tie patys dalykai tai leidžiami, tai draudžiami. Susidūrimų, žinoma, pasitaiko mažiau, bet jų galimybė nuolat kybo ties galva. Konfliktai kyla tarytum protrūkiais, ir čia kaip tik tėvai atsiduria labai sudėtingoje situacijoje, nes visus ankstesnius jų nuolaidžiavimus paauglys panaudoja kaip priemonę, padedančią siekti savo tikslo. Apskritai tokia padėtis yra visai nepatenkinama. Čia pavojingiausia tai, kad niekas - nei suaugusieji, nei paauglys - nežino ir nesuvokia, kas galima ir ko negalima.

Trečias variantas. Jo būdingas bruožas tas, kad tėvai ilgainiui vis dėlto ima suvokti, jog paauglys - ne vaikas, o suaugęs žmogus, ir atitinkamai persiorientuoja. Šiais atvejais nesklendimų pasitaiko mažiau, ir apskritai jie gali išnykti. Aišku, nedarnūs santykiai turi būti gerinami kuo skubiau. Juo ilgiau užsitęsia konfliktas ir juo jis gilesnis, tuo sunkiau jį įveikti.

Gal kartais, nagrinėjant bendravimo su paaugliu nesklendimus, pernelyg pabrėžiama suaugusiojo pozicijos reikšmė? Ne, suaugusiojo požiūris be galo svarbus. Kai nesklendimų daugėja, tėvams, žinoma, kyla klausimas, ką daryti, ko griebtis. Kai kas mano, kad pataikauti paaugliui neverta, jog reikia būti griežtiems, dar reikliau kontroliuoti, kad paauglys visai “nepasileistų”. Šios priemonės niekada nepagerina santykių iš esmės, nors iš pažiūros kartais gali atrodyti, kad paauglio elgesys pasikeitė. Kai kada net susidaro įspūdis, kad paauglys tapo paklusnesnis: nedrasko akių,

nesivaidija, jau ne storžievis, ne užsispyrėlis, santūrus, tylus. Tačiau taip jie elgiasi tik todėl, kad, kaip pasakė vienas paauglys, “kalbėtis neverta, vis tiek neįtikinsi”. Kai kurie vyresnieji paaugliai, norėdami išvengti nemalonių pokalbių, dėl smulkmenų nusileidžia, bet širdyje nesutinka su tėvais ir ten, kur jiems svarbiausia, stengiasi elgtis taip, kaip atrodo, jų nuomone, tinkama. Dažnai jie patys ima ieškoti būdų, kaip taikiai apginti savo interesus, stengiasi nuslopinti savo troškimą į šiurkštumą atsakyti šiurkštumu, į neteisingumą - atžarumu, griebtis įvairiausių gudrybių, norėdami suaugusįjį “perauklėti”, savo tikslo siekia “patyliukais”, gudriai, švelniai. Viena mama apie tokią sūnaus taktiką yra pasakiusi taip: “Jis stengiasi visiems burną užkimšti švelnumu”.

Susumuojant tai, kas pasakyta, galima padaryti išvadą, kad perėjimas prie naujo tipo paauglio ir suaugusiųjų santykių būna nesklandus, graso konfliktais tada, kai vaiko asmenybės tobulėjimo poslinkiai pačioje paauglystės pradžioje įvyksta, dar nespėjus pakeisti santykiams su suaugusiais žmonėmis, kai pasikeitimų iniciatoriumi tampa paauglys, o suaugusieji tam priešinasi. Tada paauglys nepaklūsta jiems, protestuoja, griauna ankstesnius “vaikiškus” santykius su tėvais ir tiesiog primena jiems naujus, suaugusiųjų santykius. Apskritai konfliktas visada yra padarinys suaugusiųjų nesugebėjimo arba nenoro rasti paaugliui naujos vietos greta savęs.

Tai nelengvas uždavinys, bet išsprendžiamas, žinoma, įvairiomis sąlygomis nevienodai. Santykiai su paaugliu būtinai turi būti darnūs, nes kaip tik šiuo amžiaus tarpsniu formuojasi svarbūs moraliniai bei estetiniai vaizdiniai ir požiūris į svarbius gyvenimo klausimus, klostosi ateities tikslai ir planai.

1.1.3 Nesenstanti senatvė

„Senas jau buvo jaunas, o jaunas nežinia ar sulauks senatvės“.

[Demokritas]

Žmogaus lemtis labai prieštaringa, nes jaunuolis labai skuba patirti tai, kas būdinga brandaus amžiaus individams, nori greitai susilyginti su vyresniaisiais ir netgi su pagyvenusiais žmonėmis, o senstelėję asmenys visaip stengiasi jaunintis ir išlikti tarp jaunų. Deja, nuo amžiaus pabėgti negalima: kiekvienam gyvenimo tarpsniui reikia atiduoti tam tikrą duoklę, tačiau kiekvienas tarpsnis privaro vadovautis ir tam tikrais principais. Visuomenė turi savo požiūrį, kurio ribose ji smerkia ar

teisina tuos ir tuos, nors jauni dar negamina, o seni jau nebegamina visuomenės egzistencijai reikalingų vertybių.

Kita vertus, jaunystė visuomenėje yra stabili, nes į jaunuolių gretas įsilieja vis nauji augančios kartos antplūdžiai, o senatvė niekada nesensta, nes ją nuolat papildo nauji pensinio amžiaus žmonės. Ir vis dėlto, demografinis procesas nėra labai palankus nei jauniems nei seniems. Mažėjant gimstamumui mažėja ir jaunimo sluoksnis, o ilgėjant žmogaus amžiaus vidurkiui senimo lyginamasis svoris visuomenėje didėja. Abu reiškiniai visuomenei yra pavojingi, nes, sulėtėjus darbingosios jos dalies regeneracijai, silpnėja pagrindinis funkcionuojančios visuomenės turtas – kūrybingoji žmogaus fizinė ir dvasinė galia. Be šios galios visuomenė negali egzistuoti, o tuo labiau – ką nors palikti savo palikuonims.

„... Senatvė išlieka garbinga, jei gina save pačią, saugo savo teises, nepasiduoda niekieno valiai, jei lig paskutinio atodūσιο turi galios saviškiams.

Tai lygiai kaip jauną žmogų, turintį kažką iš senio, taip ir seną, turintį kažką iš jauno, ašen giriu; tasai kurs seka šituo, gali pasenti kūnu, o dvasia nepasens niekada...“ [Ciceronas]

„... Žmogaus fizinis gyvenimas yra panašus į nukirstą kūgį... taigi fizinis žmogaus gyvenimas eina laužyta linija, kuri iš pradžių kyla į viršų, paskui eina vienoje plokštumoje ir pagaliau krinta į apačią... Laimei šalia fizinio yra dvasinis gyvenimas, kuris gali eiti įvairiomis linkmėmis ir net nuolatai ir nenutrūkstamai kilti į viršų“ [Stasys Šalkauskis]

Markas Tulijus Ciceronas veikale „Apie senatvę“ išskiria keturias priežastis, kodėl daugeliui senatvė atrodo apgailėtina, ir, remdamasis gausia literatūros medžiaga bei Romos istorijos pavyzdžiais, įrodo jų nepagrįstumą. Pirmoji – politinė: seniai neva nušalinami nuo visuomenės reikalų. Stiprios dvasios žmogui ir senatvėje esama daugybė tinkamų veiklos sričių. Antroji priežastis – biologinė: senatvėje nusilpsta ir pasiligoja kūnas. Neverta stebėtis juk dažnai to neišvengia ir jauni žmonės. Ciceronas pataria priešintis senatvei ir atsverti ją uolumu, t.y. kiek įmanoma palaikyti kūno jėgą. Bet svarbiausia – lavinti protą. Juk žmogus – kūno ir dvasios dermė. Stipri dvasia palaiko kūno stiprybę. Trečiasis nurodytas tariamasis senatvės trūkumas atskleidžia moralinį problemos aspektą, nes siejasi su malonumo samprata. Ar kūniški malonumai, kuriais mėgaujasi jaunystė, iš tiesų yra vertybė ar, priešingai, silpnybė, t.y. yda, kurios atsikračiusi senatvė įgyja nemažą pranašumą. Pagarba, gaubianti seną žmogų, neatsiranda savaime, ji išauga iš viso dorai nugyvento gyvenimo.

„Aš visoje kalboje gyriau tokią senatvę, kuri remiasi į jaunystėje paklotus pamatus. [...] Ne žili plaukai, ne raukšlės gali iškart pelnyti autoritetą, bet garbingai nugyventas amžius nuima paskutinįjį derlių, kurį ir sudaro autoritetas“ [Ciceronas]

Galop ketvirtoji priežastis, dėl ko daugelis bijo senatvės, atskleidžia egzistencinę problemos pusę: tai mirties artumas ir grėsmė. Juk mirtis – natūrali prigimties mums duota užbaiga. Visa gamtoje užgimsta, sužydi ir miršta, o žmogaus amžius, kad ir kiek jis truktų, tėra menka akimirka, amžinybės mastais matuojant. Anapus mirties sielos laukia nemirtingumas. (Ši mintis, ateinanti iš Sokrato, Platono ir Pitagoro filosofinės tradicijos, nereta Cicerono veikaluose).

„... Jaunystė ima dvejoti, atsilieka, nulenkia galvą ir nebenori eiti su manimi...“. [H. Hesė]

„... Gyvenimas tai ilgas atsisveikinimas iš balto laivo su kaskart toliau ten liekančiu žaliuojančiu krantu...“. [Eduardas Mieželaitis]

2. Dailės kūrinių kolekcijos analizė

2.1 Tapybos technika

Kiekviena meno sritis turi savų ypatybių, su kuriomis reikia susipažinti, norint gauti iš meno kūrinio kuo daugiau. Reikalinga tam tikra treniruotė, kitaip tariant, tam tikra proto ir jausmo drausmė, kad kūrinys pasiektų mus visu savo turtingumu.

Norėdami pilnutinai suvokti tapybą, turime įsisavinti sugebėjimą matyti. Tapyba, skirtingai nuo kai kurių kitų meno šakų, turi vieną apgaulingą savybę. Sąmoningai ar nesąmoningai mes ilgesniam ar trumpesniam laikui pasineriame į meno kūrinio pasaulį, mes juo gyvename, mūsų mintys ir jausmai susitelkia tik ties juo.

Kiekvienas tikras menas yra prieinamas kiekvienam žmogui. Tačiau tai visai nereiškia, kad suvokti meną galima be tam tikro protinio bei dvasinio darbo, nesutelkiant minties bei jausmo ties meno kūriniumi.

Tapyboje viskas yra svarbu: paveiklo dydis ir formatas; atskirų kūrinio elementų išdėstymas drobėje, vadinamoji kompozicija; piešinys, kuriuo nužymima vaizduojamųjų objektų forma, jų išdėstymas erdvėje; ritmas, spalva ir dar daugelis kitų dalykų. Visa tai drauge yra tapybos išraiškos priemonės. Mes turime susivokti, kokios yra visos šios priemonės, mokėti jas skirti.

Kiekvienas, kas nori, kad jam būtų visiškai suprantamas tapybos menas, turi įsisavinti savitą tapybos kalbą, išmokti sąmoningai klausytis jos nebylios kalbos.

Kiekvieno mūsų gyvenime menas užima daugiau ar mažiau žymią vietą. Menas vaidina žmogaus gyvenime svarbų vaidmenį.

Geriausiai žinoma ir labiausiai paplitusi mūsų laikais yra vadinamoji molbertinė tapyba. Molbertinės tapybos kuriniams priklauso įprastiniai bet kurio turinio paveikslai, kurių svarbiausias skiriamasis požymis yra tas, kad juos galima laisvai kilnoti iš vienos vietos į kitą, kabinant bet kurioje tinkamoje vietoje. Dabar paveikslai paprastai tapomi drobėje, ištemptoje ant specialaus medinio porėmio. Nutapytas paveikslas įstatomas į rėmus.

Molbertinė tapyba atsirado palyginti neseniai – kiek daugiau kaip prieš penkis šimtus metų, Renesanso epochoje.

Žanrais tapyboje yra vadinamos jos atmainos, kurias sąlygoja vaizduojamasis objektas. Dailininkui yra prieinami kuo įvairiausi aplinkinio pasaulio reiškiniai, įvairūs daiktai, įvykiai.

Priklausomai nuo to, ką būtent vaizduoja vienas ar kitas tapybos kūrinys, kurią tikrovės pusę jis atkuria, jis priskiriamas vienam ar kitam žanrui. Vadinasi, kuo įvairesni yra tapybos žanrai, tuo įvairiau, tuo pilniau yra atvaizduojamas gyvenimas dailės kūrinuose. Štai kodėl mūsų dailėje vystosi kuo įvairiausi žanrai, ir tai yra būtina, nes tik tokia įvairybė gali patenkinti vis didėjančius žmonių interesus ir dvasinius poreikius.

Tapyboje paprastai skiriami šie pagrindiniai žanrai: buitinis žanras, istorinis žanras, portretas, peizažas, natiurmortas, batalinis žanras, mitologinis žanras.

2.1.1 Trumpa tapybos technikos istorijos apžvalga

Senųjų dailės meistrų tapybos technika reikalavo vieną po kito nuosekliai tepti tris dažų sluoksnius. Atitinkamai šiems tapybos etapams buvo stiprinamas dėmesys piešiniui, šviesotamsai ir spalvai, kitaip tariant – kompozicijai, formai ir koloritui. Gi šiuolaikinės tapybos principai veda dailininką į vienalaikį šių paveikslą konstruojančių problemų sprendimą.

Tapybos technika (kaip ir anatomija bei perspektyva) daugeliu atžvilgių labai glaudžiai surišta su dailininko menine individualybe. Sprendžiant vaizduojamosios dailės uždavinius, tapybos technologijos, toli gražu, negalima suvesti tik į paveikslo plokštumos „uždažymą“.

Dažo faktūros klausimas tiek darbo procese, tiek ir galutiniame rezultate yra itin svarbus. Nuosekli, laipsniška visų paveikslo dalių, formų (dydžių), spalvų darna ir metodiškas jo tobulinimas – tai kasdieninis dailininko darbo dienos rūpestis.

Nors mūsų dienomis įvairių medžiagų gamyba ir jų kokybė sparčiai gerėja, - vis dėlto efektyvesnės tapybos technikos už aliejinę ir šiandien nėra. Į tapybos technikos sferą įeina racionalus dažomųjų medžiagų panaudojimas, planingas dažų sluoksnio didėjimo išnaudojimas, šviesotamsos – tono ir spalvos santykis, įvairių fazių spalviniam efektui gauti dažų džiūvimo panaudojimas ir kt.

2.1.2 Piešinys ir formos modeliavimas

Tapybinio paveikslo piešinys daromas ant drobės ar kartono. Piešinys, ruošiamas tapybai, skirtingai nuo savarankiško piešinio, privalo turėti tik esminę formos konstrukciją, formos apimtį nusakančią liniją ir kryptį. Atliekamas jis anglimi ir dažais.

Formos modeliavimas turi tikslą suteikti vaizduojamajam daiktui apimties išpūdį ir paruošti jį tapybiniam efektui išgauti sekančiame darbo etape. Tai atliekama švino baltais dažais (ant tamsaus grunto) arba umbra, žemės raudonais dažais ant balto grunto.

Pirmasis dažų sluoksnis, vadinamas posluoksniu, dažnai lieka pagrindiniu sluoksniu, apsprendžiančiu tolimesnę tapybos eigą. Posluoksnis visada tepamas šviesesniais ir šaltesniais tonais, siekiant paruošti jį sekančiam lesiruotės etapui. Šešėliuose jis atliekamas kiek galima plonesniu sluoksniu ir greitai džiūstančiais dažais.

Lesiruotė paprastai truputį sutamsina posluoksnį, suteikdama jam šiltesnį ir gilesnį toną. Lesiruotės tikslas – suintensyvinti drobę spalviniu atžvilgiu ir galutinai „sutvarkyti“ koloritą. Tapoma tik ant gerai išdžiūvusio sluoksnio, daugiausia legiruojančiais dažais, skiedžiant juos laku. Lesiruotės poveikis pasireiškia šviesos atspindžiu nuo apačioje esančio sluoksnio.

2.1.3 Darbo įrankiai

Paletės forma ir dydis, priklausomai nuo to, kur dailininkas dirba (lauke ar kambaryje), gali būti įvairi. Svarbu tik kad ji būtų patogi dirbant. Paletė daroma iš riešuto, kriaušės, klevo ar kitokio medžio, prisotinant jį aliejumi. Skiedikliui laikyti paprastai naudojamas tam tikslui pagamintas skardinis indelis, kuris tvirtinamas prie paletės.

Teptukai gaminami įvairių formų ir dydžių. Geriausiais laikomi teptukai, padaryti iš baltų kiaulės šerių. Tokie teptukai ir išplovus nepraranda savo formos bei kokybės.

Dažams grandyti nuo paletės naudojama elastinga plieninė lopetėlė.

Aliejinei tapybai daugiausia naudojama drobė, kartonas, medis. Drobė, palyginti, yra pigi, lengva ir portatyvi. Tačiau drėgmės ir dujų poveikiui išvengti ji reikalauja tam tikrų tvirtinančių medžiagų. Tam tikslui imamas formalino 4% arba sulemos 5% spirite skiedinys ir juo pertepama antroji drobės pusė. Toks skiedinys padaro ją atsparią drėgmei, apsaugo nuo pelėjimo ir trūnijimo.

Tapybai labiausiai tinka lininė, lygiais tarpais besikryžiuojančių, nesuktų, vienodo storio, be siūlų mazgų drobė.

Aliejinių dažų jungiamoji medžiaga yra augalinės kilmės džiūstantieji, o taip pat pusiau džiūstantieji aliejai. Jie gaunami iš linų, kanapių, saulėgrąžų, aguonų sėklų, atitinkamas jas slegiant (spaudžiant). Tapybos reikalams tinka šaltu būdu spaustas aliejus. Aliejaus pagrindą sudaro pastoviai į jo sudėtį įeinąs glicerinas ir riebios skystos rūgštys, kurių sudėtis ir kiekis keičiasi. Tapybai vartojami tokie aliejai, kurie savaime išdžiūsta, o, be to, išdžiūvę duoda tvirtą, elastingą plėvelę, ir

mažai tamsėja. Aliejaus sukietėjimo procesui įtakos turi šviesa, temperatūra ir drėgnumas. Šviesa, šiluma ir sausas oras pagreitina aliejaus sukietėjimą, gi tamsa, šaltis ir drėgmė – sulėtina; aliejaus džiūvimas tamsoje sulėtėja 8 – 10 kartų. Aliejus geriausiai džiūsta tada, kai dienos šviesa stipri, bet išsklaidyta, ir saulės spinduliai nekrenta tiesiai ant drobės. Tiesioginiai saulės spinduliai aliejų išdžiovina per 2 – 3 dienas, bet pagreitintas smėlingų medžiagų susikondensavimas bei staigus dažų sluoksnio mažėjimas suskaldo aliejaus sluoksnį, ir jis sutrūkinėja.

Skiedikliai naudojami aliejiniams dažams skiesti, kaip jungianti medžiaga dažų sluoksnių ryšiams sustiprinti, o taip pat tada, kai vengiama aliejaus persotinimo. Šiems tikslams vartojama terpentininiai bei iš naftos produktų pagaminti petroliniai skiedikliai.

Aliejinės tapybos džiūvimo procesui pagreitinti rekomenduotinas linoksininis tirpalas; visi kiti sikatyvai, paruošti iš kobalto, mangano ir švino metalų druskų, tapybos sluoksnį veikia neigiamai.

2.1.4 Kartonų paruošimas

Vieną sluoksnį nugruntuojamas kartonas, po to šlifuojama du kartus, ir dar kartą dengiamas grunto sluoksniu.

Gruntuojama baltu emulsiniu gruntu, kuris ne per daug traukia dažų skiediklį, nėra nei sausas, nei riebus.

Kolekcija tapyta aliejine technika ant kartono. Daug dėmesio skiriu dažų paskirstymui ant drobės. Dažus įtrinami plonu sluoksniu į gruntuotą drobę, siekdama išgauti niuansuotą paviršių. Spalva išgaunama tepant dažus keliais sluoksniais. Taip sukuriama taurus, skaidrus paviršius. Spalva tampa gilia ir paslaptina. Darbuose nedaug spalvų žaismo ir mirgėjimo. Renkuosi santūrius skirtingų spalvų tonus, kurie atrodo kuklūs, nedrąsūs, trapūs. Naudoju silpnas, uždaras, kartais persišviečiančias, viena su kita nesipjaunančias spalvas. Formų kontūrai tampa minkšti, trapūs bei subtilesni ir švelnesni. Mano paveikslai neturi konkretaus motyvo, kuriu filosofinę erdvę žiūrovui. Šiuo būdu apdirbta drobė tampa įdomi ir turininga.

2.1.5 Aliejiniai dažai

Mūsų laikais dažniausiai vartojama technika yra tapyba aliejiniiais dažais, arba aliejinė tapyba. Dailininkų tarpe ši technika yra vadinama tiesiog aliejumi; sakoma: „aš tapau aliejumi“, „šis paveikslas nutapytas aliejumi“; parodų ir muziejų kataloguose po kūrinio pavadinimu skaitome: „Aliejus“ ir t.t. Viena tapybos technika skiriasi nuo kitos visų pirma dažų sudėtimi. Ši sudėtis paprastai sąlygoja ir pagrindo, grunto pasirinkimą, o taip pat būdą, kuriuo dažai yra užtepami ant grunto. Svarbiausia dažų sudėtyje yra rišamoji medžiaga. Kiekvieni tapyboje vartojami dažai susideda iš dviejų pagrindinių sudedamųjų dalių: pigmento ir rišamosios medžiagos.

Pigmentai, arba dažomosios medžiagos, gali būti natūralūs arba dirbtiniai, pagaminti cheminiu būdu; pastaruosius imta vartoti palyginti neseniai. Senovės meistrai vartojo tik natūralias – mineralinės, augalinės arba gyvulinės kilmės – dažomasias medžiagas.

Mineraliniai dažai vartojami tapyboje nuo neatmenamų laikų. Kai kuriuos pigmentus, kuriuos vartodavo dar pirmykščiai akmens amžiaus „dailininkai“, ligi šiol tebevartoja tapytojai. Prie mineralinių dažomųjų medžiagų priklauso, pavyzdžiui, geltonos ochros, raudonas kinoberis, melsvas lazuritas, mėlynas ultramarinas, ruda umbra, juodi paišai ir kt. Augalinių pigmentų tarpe galima paminėti mėlyną indigą, raudoną praplaką, gyvulinės kilmės pigmentų – tamsiai raudoną karminą, rudą sepiją, juodą dramblio kaulą ir kitus.

Dabartiniu metu aliejiniams dažams gaminti vartojami vadinamieji eteriniai aliejai. Aliejiniai dažai pasižymi tono sodrumu ir užtikrina būdų jiems užtepti ant pagrindo gausumą ir įvairumą, o tai įgalina pasiekti ypatingą atvaizdo gyvumą. Aliejiniai dažai gatavu vartoti pavidalu turi konsistenciją pastos, kurią dailininkai gali atskiesti įvairiais junginiais, kad turėtų galimybę tapyti ne vien tik tirštais, bet ir skystais, lengvais potėpiais.

2.2 Tapybos darbų kolekcijos „Tirpstanti riba“ analizė

Tapybos darbų kolekciją „Tirpstanti riba“ sudaro aštuoni paveikslai, atlikti aliejinės tapybos technika: 1) „Aiški lemtis I“, 2) „Aiški lemtis II“, 3) „Nesenstanti senatvė“, 4) „Galia“, 5) „Trapi jaunystė“, 6) „Apie tave“, 7) „Ką mums nori pasakyti senatvė“, 8) „Mums duota užbaiga“.

„Aiški lemtis I“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus – haliucinacinio siužeto kūrinys, vedantis žiūrovą pamąstymų, netikrumo, trapumo ir miglos labirintais. Migla, gaubianti bejėgį, sąmonę, bei kūną prarandantįjį. Tirpstanti riba – riba tarp skirtingų amžiaus tarpsnių, jų skirtingo suvokimo, skirtingos psichologijos bei fiziologijos (žr. Įvadas 1. Darbe nagrinėjama problema, 3 psl.). Tai lyg

du skirtingi motorai, lekiantys priešpriešiais; tačiau tai yra tik skirtingas amžių tarpsnis, kuris yra nepastovus. Tai kiekvieno žmogaus gyvenimo etapų eiga: GIMIAU → SUBRENDAU → PASENAU → MIRSIU. Ėjimas miglos (mirties) link, tampa nebe aiškus, tirpsta, nyksta erdvė, slegianti kūną, užgulanti protą. Ateities nesuvokimas (tiksliau nenoras suvokti), jos nenujautimas, nenoras matyti realybės, sklaido rūką, slopina skausmą, leidžia aiškiai pajusti jaunystės skonį. Jaunystė nenori matyti ką jaučia senatvė. Šiame paveiksle nedominuoja aiškios formos bei figūros, tik miglos apgaubtos dėmės darniai susipina viena su kita, sudarydamos mirazo, haliucinacinio vaizdinio išpūdį. Paveikslui gyvybės suteikia šviesos atspindžiai šiltai pilkšvame fone. Šaltų tonų pastoziniai potėpiai dar labiau suskamba švelnios ochros rūke. Lyg ignoruotų jam užnugary vykstantį nyksmą ...

Atvira kūrinių kompozicija sukuria neužbaigtumo, ekspresijos išpūdį. Žiūrovui leidžiama pačiam mintyse užbaigti migloje tirpstančių kūnų formą, bei eigą. Žvilgsnis „užkliudęs“ pirmo plano aiškumą, kildamas į viršų praranda ryšį su realybe; nykstančių formų, neryškaus kolorito pagalba sukuriamas gilumo išpūdis. Tamsi apatinė paveikslo dalis suteikia kūriniui stabilumo chaotiškame fone. Lakoniškos linijos, bei spalvinių dėmių deriniai sukuria aptakių formų žaismą, neparodydamas jų tūrinės apimties, bet nusakantis medžiagiškumą. Norėdama paveiksle įvesti paslaptį elementų, fone naudoju daug pilkos spalvos tonų, bei atspalvių. Tai tinkamiausia spalva dvasiniam susikaupimui, norui atidžiai, žvilgsniu išanalizuoti „plaukiančius“ paveikslo elementus. Horizontalo linija niveliuota – melsvai pilkų, ochrinių dėmių harmonija. Pilka spalva kūriniui suteikia paslaptį, intrigos jėgos. Auksinės ochros ir oranžo deriniai neleidžia atsiskirti nė vienai figūrai suteikdami joms ištikimybės, stiprybės, išsivadavimo iš vienišumo, bei sustiprina žiūrovo mintis.

Antrame kolekcijos paveiksle „*Aiški lemtis II*“ (150 x100 cm), kartonas, aliejus – noras parodyti ar net įrodyti sau svarbą prisiminimų, senų, sentimentalių nuotraukų šilto, bei nuoširdumo stoką. Kiekvienas iš mūsų, būdami vaikais troškome kuo greičiau užaugti, patirti kuo daugiau, norėjome būti lygūs su mus supančiais suaugusiais, gyventi „patys sau“. Norėjome pamatyti kokie gi mes būsime suaugę. (žr. Teorinė dalis, 1.3 Jaunoji karta, 7 psl.) Tačiau užaugę suvokiame kokia graži ir nerūpestinga buvo vaikystė, susirandame senas nuotraukas ir žvelgdami į jas lyg ir vėl grįžtame tais pačiais takeliais, iki smulkmenų atmename kas buvo gera ir slepiame savy negatyvius prisiminimus. Taip pat senstant suvokiame ir lemties svarbą; gyvenimas pamažu praranda „spalvas“, dingsta ir noras jį „spalvinti“...

Šiame paveiksle, kaip ir pirmame kolekcijos darbe, dominuojančios spalvos – pilkos, ochros, bei gelsvos tonai ir atspalviai. Potėpis lengvas, suteikiantis lengvumo, „minkštumo“ kūriniui.

Dešiniajame krašte, lyg iš rūko, išnyra keistų formų, bei faktūrų „būtybė“, nešanti žinią apie artėjančią aiškią ir neperkalbama lemtį. Viršutinė kūrinio dalis, primenanti vasaros saulėlydį, dar sustiprina paveikslo pagrindinę idėją; kaip ir kiekviena diena turi vakarą, lygiai taip ir mes sulaukiame savojo.

Trečiasis kolekcijos darbas pavadinimu „*Nesenstanti senatvė*“ (100 x 150 cm), *kartonas, aliejus*.

„ ... senatvė išlieka garbinga, jei gina save pačią, saugo savo teises, nepasiduoda niekieno valiai, jei lig paskutinio atodūσιο turi galios ... Tai lygiai kaip jauną žmogų, turintį kažką iš senio, taip ir seną, turintį kažką iš jauno, aš giriu; tasai, kurs seka šituo, gali pasenti kūnu, o dvasia nepasens niekada...“ [Ciceronas].

Trečiuoju savo darbu nori parodyti gražų, savitą seno žmogaus dvasinio pasaulio suvokimo amžinumą. Kuris vertina remdamasis patirtimi, išgyvenimais ir moka tuo džiaugtis.

Šiame paveiksle daug achromatinių spalvų tonų ir pustoniu. Dominuoja ruda, ochra, rausva spalvos – tai žemės spalvos. Taip ir matau senatvę; gražią, šiltą, tikrą. Kompozicijos prasme, paveikslą lyg „apjuosia“ amžinybės gija, kuri švelniais judeliais susipina su aplinka. Ta gija prasideda ir baigiasi niekur; ji lyg sukasi vis ratu, apjuosdama prisiminimus, iliuzijas ir lūkesčius. Kaip ir visi šios kolekcijos darbai, taip ir šis tapytas plonu aliejinių dažų sluoksniu, neapkraunant erdvės nereikšmintomis smulkmenomis. Visa kas gyva, „sutelpa“ į nesenstančios senatvės giją. Gyvybė čia perteikiama lengvų faktūrų, lakoniškų linijų, spalvų virpesio pagalba. Švelnus, ramus fono padengimas žiūrovo žvilgsnį nukreipia būtent į pagrindinę formą, kylančią į viršų, ir tirpstančią rūke.

„*Galia*“ (150 x 100 cm), *kartonas, aliejus* - ketvirtasis kolekcijos paveikslas.

Jaunystė yra džiaugsmo ir nerūpestingos jėgos variklis. Jaunystė visuomet yra linkusi lenkti senatvę plačiu ratu. Senatvė ir jaunystė; abi jos yra išminties motorai, nors jų išmintis kyla iš skirtingų dalykų. Išminties turi ne tik patyrimas ir supratimas, dalelę jos turi ir beprotybė, nežinia bei lengvabūdiškumas.

Koloristiniu požiūriu spalvos „kalba“ apie jaunystės galią, veržlumą, neblėstančią jėgą. Spalvos stimuliuoja ir slegia, harmonizuoja ir balansuoja mūsų gyvenimą. Paveiksle dominuoja švelnaus oranžo tonai. Oranžinė spalva – raudonos ir geltonos spalvos mišinys, tad ir charakteristika abiejų spalvų. Raudona spalva – meilės spalva, stimuliuojanti, emociškai intensyviausia. Geltona – linksma, saulėta, traukianti dėmesį. Oranžinė sukuria pozityvią energiją, kuri ir atsispindi darbe

„Galia“. Balkšvai gelsva dėmė, lyg migla, gaubianti keistus, kupinus gyvybės kūnus, simbolizuoja tyrumą, šviesą, nekaltumą.

„Trapi jaunystė“ (150x100 cm), kartonas, aliejus – penktas kolekcijos darbas.

Jaunystė yra metas, kai žmogaus asmenybė formuojasi būdama nukreipta į ateitį, ir atskleisdama savo galimybes kuria gyvenimo planus.

Šiame darbe parodomas jaunystės grožis, energija, ekspresija, o kartu ir jos laikinumas bei trapumas. Šviesių rausvų tonų paveikslas atskleidžia jaunystės žydėjimo tarpsnį. Jaunystės laikinumas – pastozinių potėpių, faktūrų, šviesos ir formų ekspresija. Lengvai niveliuotas fonas suteikia kūniniui lengvumo, plevenimo ore išpūdį. Ekspresyvūs potėpiai išnyra iš aplinkos ir prabyla šviesos išraiška.

Šeštame kolekcijos paveiksle **„Apie tave“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus** – noras parodyti ar net įrodyti sau senų, sentimentalių prisiminimų šilumą, nuoširdumo stoką. Kiekvienas iš mūsų, būdami vaikais troškome kuo greičiau užaugti, patirti kuo daugiau, norėjome būti lygūs su mus supančiais suaugusiais, gyventi „patys sau“. Norėjome pamatyti kokie gi mes būsime suaugę. Tačiau suaugę suvokiame kokia graži ir nerūpestinga buvo vaikystė, susirandame senas nuotraukas ir žvelgdami į jas lyg ir vėl grįžtame tais pačiais takeliais, iki smulkmenų atmename kas buvo gera ir slepiame savy negatyvius prisiminimus.

Šis, gelsvai žalsvų tonų paveikslas simbolizuoja jaunystės prisiminimus. Šviesūs, fone tirpstantys objektai susijungia į bendrą visumą, lyg besisukantis vasariškas vėjo gūsis kaitroje. Centrinė kūrinio kompozicija suteikia stabilumo, užtikrintumo paveikslo idėjai. Tai tartum jaunos mergaitės naivumo, plataus gėrio ir nežinios šokis.

„... jaunystė ima dvejoti, atsilieka, nulenkia galvą ir nebenori eiti su manimi...“

[H. Hesė]

Senatvė yra laikas kai viskas, kas yra geriausia gyvenime, jau yra iš jo paimta. Seni žmonės vis dar laukia kada bus geriau. Gyvenimas jau prie pabaigos, o laukas vis dar nepereitas. Ateidama šviesi ateitis vis į ką nors įsilipa. Seni nepajėgia suprasti, kad geriau jau buvo. Jiems belieka eiti ne į šviesią ateitį, bet dairytis į praeitį, kuri jiems pasirodo neesanti jau tokia tamsi. Sunkiausia būna atsisveikinti su prarastomis iliuzijomis. Nėra tokio dalyko kaip senatvė. Tėra tik liūdesys ir žinojimas, kad net ir gražiausia diena pasibaigia saulėlydžiu. Neturime pasiduoti nuliūdimo nuodėmei, kai yra daugiau visokių nuodėmių. Visa tai atskleidžiama septintajame darbe **„Ka mums**

nori pasakyti senatvė“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus. Čia vaizduojama iš žemės gelmių kylanti keista dvasia – senatvė. Ji sutapatinama su žeme, gamta, stichijomis. Pati senatvė pavaizduota kaip medžio kamieno struktūros objektas, šaknimis besikabinantis į žemę. Apatinėje paveikslo dalyje – menama horizonto linija, skirianti „dangų“ ir „žemę“. Fonas – „alsuoja“, nerimauja. Visos paveikslo spalvos – achromatinės – žemės spalvos. Jos dar labiau sustiprina senėjimo procesą. Didžioji kūrinio dalis lengvai niveluota, šiltų spalvų harmonija teikia ramybės, susimąstymo.

„Mums duota užbaiga“ – aštuntasis, paskutinis kolekcijos paveikslas. Mirtis – natūrali prigimties mums duota užbaiga. Visa gamtoje užgimsta, sužydi ir miršta, o žmogaus amžius, kad ir kiek jis truktu, tėra menka akimirka, amžinybės mastais matuojant.(žr. 1 Teorinė dalis, 1.4 Nesenstanti senatvė, 11 – 12 psl.). Paveiksle visa ko užbaiga knibždėte knibžda gyvybe; tamsiame fone išnyra ir vėl grimzta gilyn įvairiausios figūros. Atvira paveikslo kompozicija atveria kelią laisvai žiūrovo fantazijai.

Išvados

Apibendrindama rezultatus, norėčiau į viską pažvelgti plačiau. Manau, kad šios pusantrų metų trukusios dailės magistrantūros studijos nepraėjo veltui - jos pateisino mano viltis ir lūkesčius, įgyvendinau sau iškeltus tikslus: praplėčiau meninį akiratį, pagilinau žinias ir įgūdžius tapybos srityje. Tačiau svarbiausiu pasiekimu laikau individualaus meninio braižo, savito stiliaus susiformavimą, kas nebuvo pasiekta bakalauro studijų metu. Išplėtočiau man artimą žmogaus egzistencijos tematiką, atradama savitą potėpio braižą, koloritą, formą, plastikos raišką. Tai atsispindi ir mano tapybos kūrinių kolekcijoje.

Šie atradimai padės man, kaip menininkei tvirčiau jaustis įvairialypiame ir sudėtingame meno pasaulyje, pristatant savo kūrybą.

Noras kalbėti tik tai, kuo tiki, pagimdo su tradicija nesusijusias etines vertybes achromatinėse ir romiose drobėse. Galimi patys įvairiausi, netikėčiausi būdai, bet sudėtingesnis, mano nuomone, tas, kuris siekia ne tiek demonstruoti nežabotą dailininko fantaziją, kiek jautriai atskleisti gilų jausmų pasaulį.

Siūlymai ir diskusija

Meno kūriniai žmogų veikia kaip stabili gaivinanti vertybė. Kiekviena nauja, savitai suvokta ir analizuojama tema mene – verta žiūrovo dėmesio. Negaliu siūlyti tam tikrą meno kūrinių vartojimą, nes tai iš esmės yra kritiko darbas. Ar meno kūrinys teikia tik estetinį patyrimą? Meno kūriniai nėra tik žmogaus veiklos produktai, kurių specialioji funkcija yra teikti estetinį patyrimą. Estetinis reagavimas į meno kūrinį implikuoja kitokius negu estetiškai stebimų natūralių objektų vertinimus: yra reikšmingos ir su autoryste siejamos vertybės kaip kūrybinė išmonė, išradingumas, meistriškumas, originalumas, subtilumas ir t.t., taip pat ir į tokias vertybes nukreiptų autoriaus kūrybinių pastangų sėkmės (sėkmės laipsnio, nesėkmės) įžiūrėjimas.

Žvelgdama į savo aliejinės tapybos darbų kolekciją „Tirpstanti riba“, pastebiu, kad kai kas galėjo būti daroma kitaip, geriau. Taip ir turi būti, nes jei menininkas visapusiškai patenkintas

savo kūriniais – nebelieka kūrybinės plotmės tobulėjimui. Jei matai ką galima keisti, ko atsisakyti ir ką išsaugoti; jei abejoji, vadinasi gali tobulėti ir tęsti kūrybinį ieškojimą, svarstymų, atradimų kelią.

Savo magistro darbo temą stengsiuosi analizuoti toliau; nemanau, kad padariau ir išanalizavau viską šia tema. Baigus kūrybinių darbų kolekciją, atsiranda noras pažvelgti į kai kuriuos dalykus visiškai kitaip, atsisakant psichologinių, teorinių aspektų.

Literatūros sąrašas

1. T. Dragunova, A. Gordinas, J. Grebenikovas Paauglys. Kaunas, Šviesa, 1984.
2. R. Grigas Šeima ir dabarties pasaulis. Vilnius, Mintis, 1988.
3. M. Ivanivas Tėvai, paauglys, įstatymas. Kaunas, Šviesa, 1985.
4. Nesenstanti senatvė. Respublikinių mokslinių konferencijų (1997 – 1998m.) medžiaga. Vilnius, Egalda, 2000.
5. A. Vaičiulienė Paauglio psichologija. 2004.
6. Markas Tulijus Ciceronas Pokalbiai apie senatvę ir bičiulystę. Vilnius, Vyturys, 1998.
7. T. Sodeika, J. Baranova Filosofija. Vilnius, Tyto alba, 2002.
8. V. Muchina Vaiko psichologija. Kaunas, Šviesa, 1988.
9. D. Gailienė, L. Bulotaitė, N. Starlienė Asmenybės ir bendravimo psichologija.
10. G. Nedošivinas pokalbiai apie tapybą. Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, Vilnius, 1963.
11. V. Karatajus Tapybos technika. Lietuvos TSR Kultūros ministerijos liaudies meno rūmai, Vilnius, 1967.

PRIEDAI

1 Priedas

IEŠKOJIMAI

2 Priedas

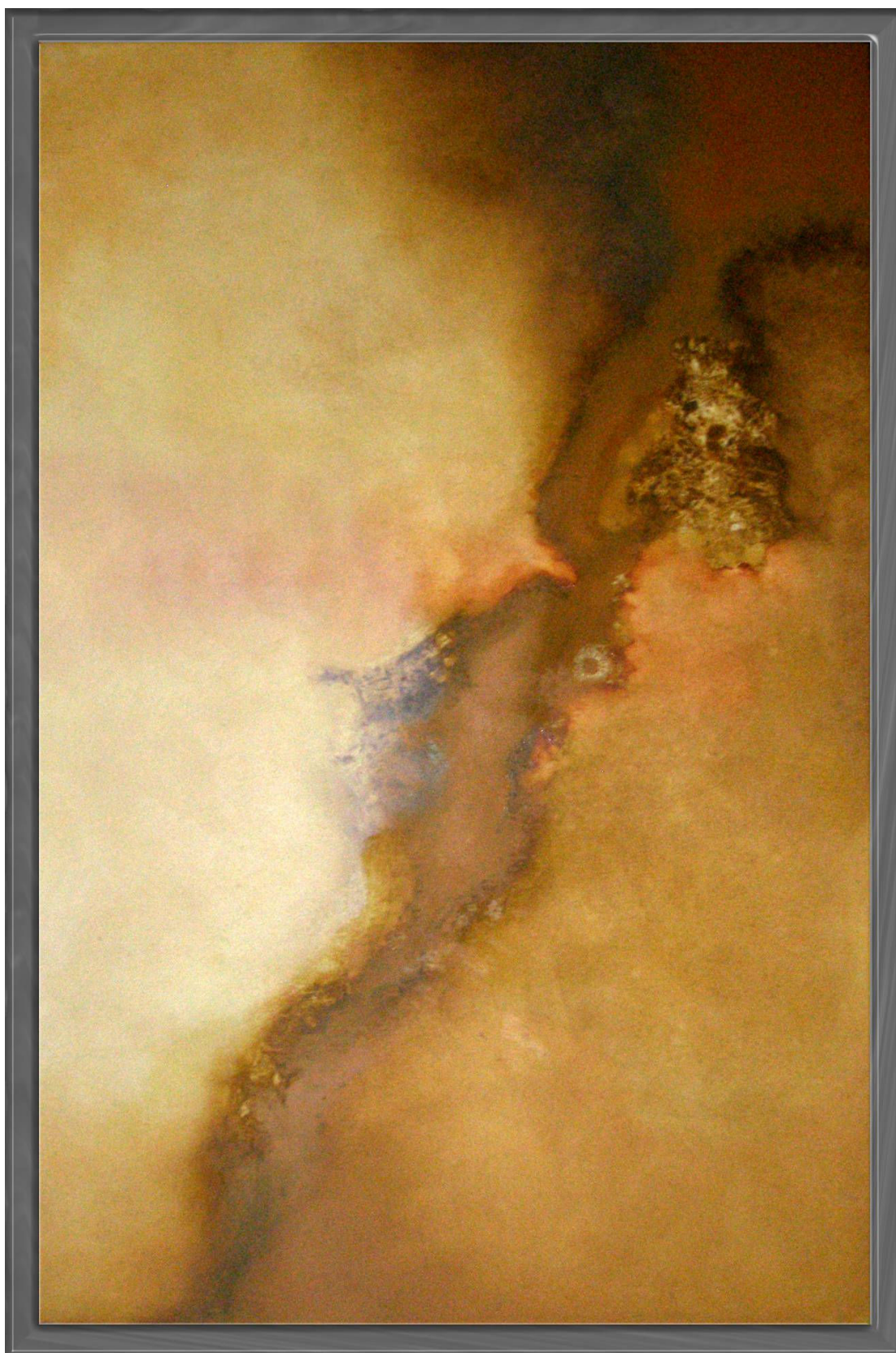
***Tapybos darbų kolekcija
„Tirpstanti riba“***

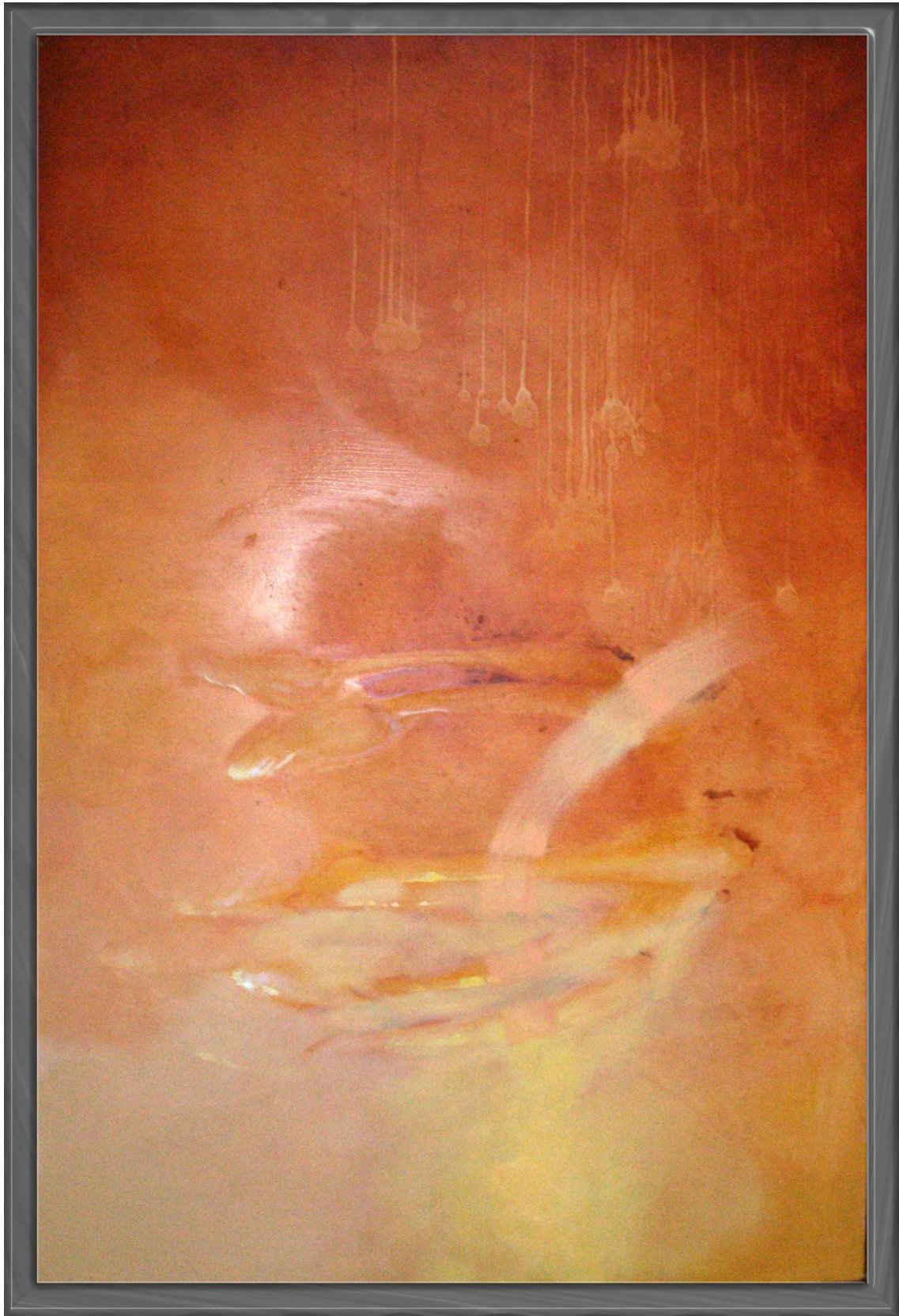
„Aiški lemtis I“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus

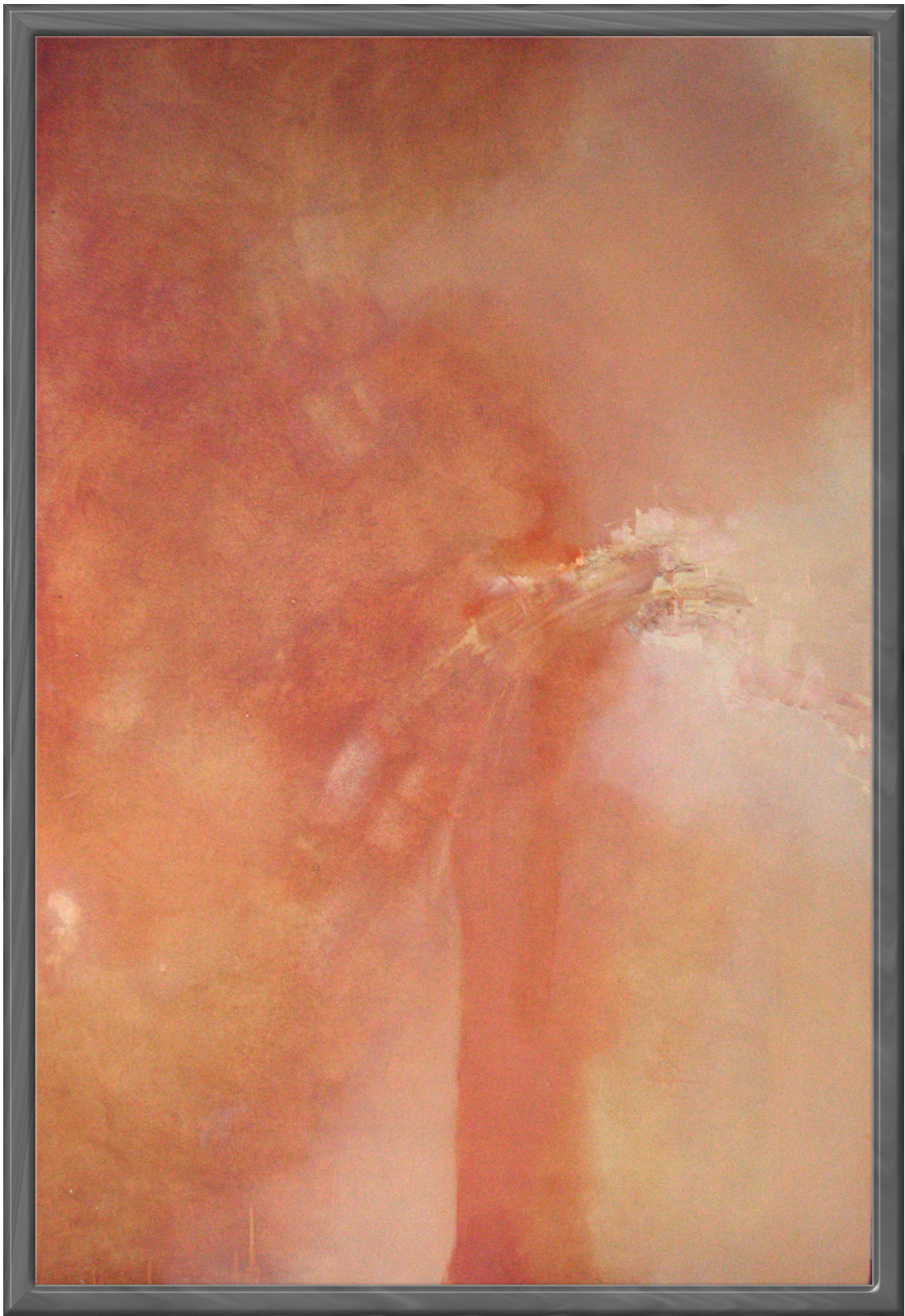
„Aiški lemtis II“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus

„Nesenstanti senatvė“ (100 x 150 cm), kartonas, aliejus

„Galia“ (100 x 150 cm), kartonas, aliejus

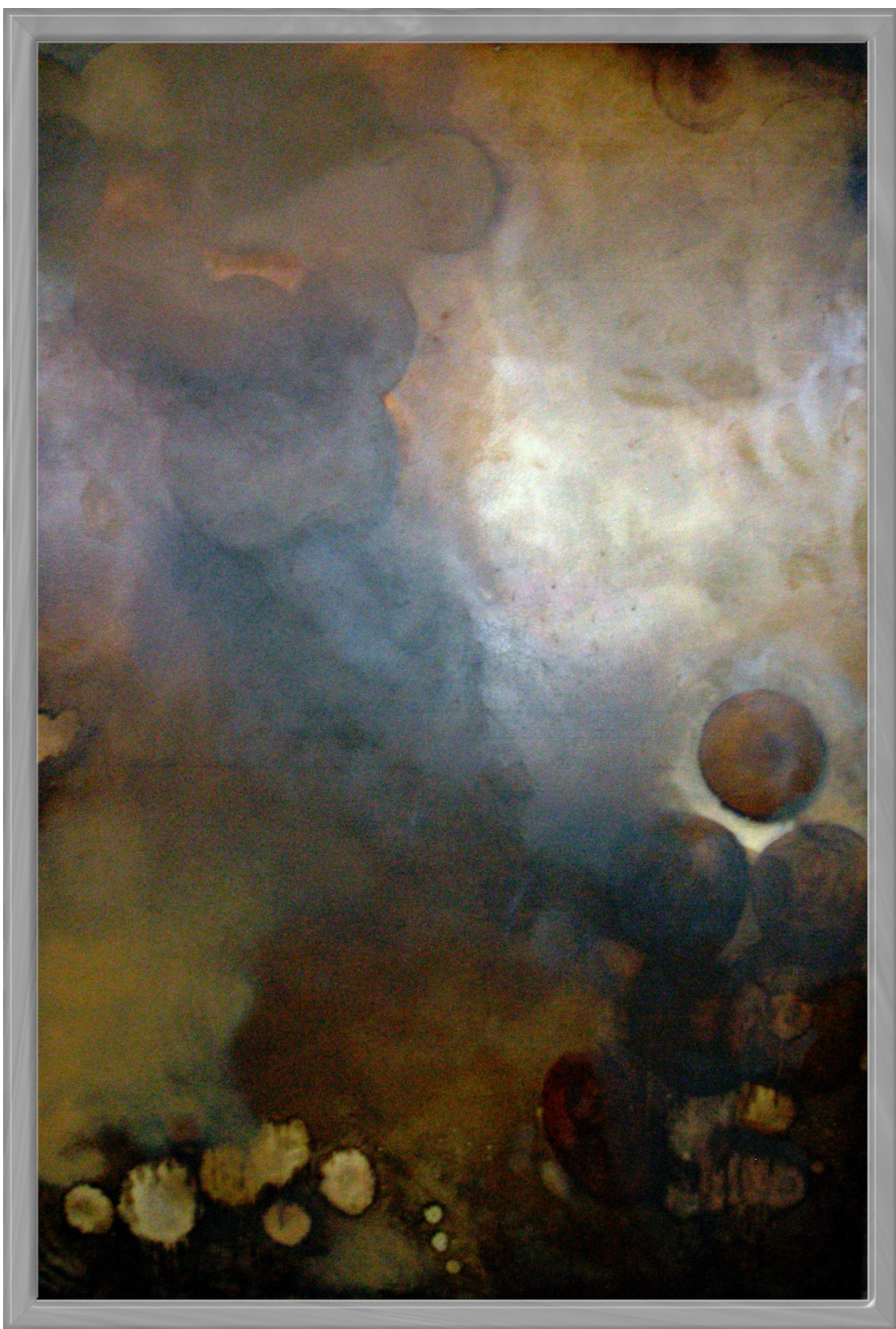
„Trapi jaunystē“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus

„Ką mums nori pasakyti senatvė“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus

„Apie tave“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus

„Mums duota užbaiga“ (150 x 100 cm), kartonas, aliejus